

Vrijtijdsbesteding en ouderschap

Een kwantitatief onderzoek naar de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en
vrijtijdsbesteding bij volwassenen van 50 jaar.

Student: I. de Best (S4862759)

Begeleider en eerste beoordelaar: Dr. M (Maria) Wiertsema

Tweede beoordelaar: Dr. P.R. (Pauline) Schreuder

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

Juni 2025

Aantal woorden: 4993

Abstract

Aim. In recent years subjective well-being among Dutch individuals has slightly declined. Leisure activities are an important element of subjective well-being. Adults with children may have less time to engage in leisure activities due to parenting responsibilities and lifestyle changes, compared to adults without children. While much research has focused on leisure in early parenthood, less is known about leisure in later stages of parenthood. This study investigates the relationship between parenthood and leisure, focusing on sports, social, and cultural activities as leisure, with gender as a moderating factor among 50-year-old adults.

Method. This cross-sectional study based on data from the National Child Development Study (NCDS) from 1958. The data, originating from a follow-up in 2008-2009, contains 9790 adults of whom 49% are male and 51% female. A multiple regression analysis was performed to investigate the relationship between parents and non-parents and leisure with moderation of gender. Leisure is measured using a composite variable consisting of sporting, social and cultural activities.

Results. Significant small differences were found between parenthood and leisure. Parents engage in more leisure activities than non-parents. Furthermore, gender did not significantly moderate the relationship between parenthood and leisure.

Discussion. The results in this study suggest that being a 50-year-old parent does not lead to less leisure. Therefore it contributes to the knowledge about parenthood and leisure in later stages of parenthood. Further research could use longitudinal data, more specific understanding of leisure and inclusion of income.

Keywords: Parenthood, Childless, Leisure, Sport activities, Social activities, Cultural activities

Vrijtijdsbesteding en ouderschap

Het subjectieve welzijn van Nederlanders is in de periode 2019-2023 licht gedaald, ondanks de hoge positie van Nederland binnen de Europese Unie (CBS, 2024). Het subjectieve welzijn gaat over de waardering en tevredenheid van het leven van individuen en de maatschappij. Vrijtijdsbesteding speelt een belangrijke rol in dit subjectief welzijn, doordat het de mogelijkheid biedt om behoeften te vervullen (Brajša-Žganec et al., 2010). Vrijtijdsbesteding bestaat uit activiteiten die men onderneemt in de tijd die overblijft na werk en nadat er aan basisbehoeften is voldaan (Sirgy et al., 2016) zoals bijvoorbeeld sportieve, sociale en culturele activiteiten (Roeters et al., 2016). Deze activiteiten kunnen het welzijn verbeteren door het opbouwen van sociale relaties, ervaren van positieve emoties en het verwerven van nieuwe kennis. Volgens de sociale klok theorie van Neugarten (1976) verandert de vrijtijdsbesteding van een individu het gehele leven. Deze veranderingen vinden plaats als gevolg van verschillende levensfasen, rollen en maatschappelijke verwachtingen. Een mogelijke verandering naar een nieuwe levensfase en rol, is het ouderschap.

Het ouderschap kan door de veranderende rol en levensfase leiden tot een verandering in de invulling van vrijetijdsbesteding. De deelname van individuen aan vrijetijdsbesteding verandert namelijk gedurende het hele leven, deze veranderingen vinden voornamelijk plaats tijdens overgangen naar nieuwe levensfasen (De Boer et al., 2018; Raymore et al., 2001). De veranderingen die het ouderschap met zich meebrengt, zorgen dan ook voor aanzienlijke veranderingen in levensstijl en deelname aan vrijetijdsbesteding (Bellows-Riecken & Rhodes, 2008; Roeters & Treas, 2010). Zo zorgt deze overgang naar het ouderschap ervoor dat vrijetijdsbesteding buitenhuis moeilijker volgehouden kan worden (Becker & Lois, 2012). Dit kan verklaart worden door het feit dat deze overgang een uitdagende en stressvolle periode is. Daarnaast wordt een groter deel van de vrije tijd van ouders toegewezen aan opvoedactiviteiten, ten koste van de beschikbare tijd voor vrijetijdsbesteding (Lovett & Smith,

2024). Voornamelijk jongere kinderen zijn op alle aspecten afhankelijk van hun ouders (Davy et al., 2002). Vanaf de geboorte en gedurende de eerste levensjaren worden ouders beperkt in hun handelen en zijn ouders genoodzaakt hun levensstijl aan te passen (Lovett & Smith, 2024). De afhankelijkheid van kinderen kan ouders in hun vrijetijdsbesteding belemmeren. Daarnaast motiveert de hedendaagse opvoedingsideologie ouders om te investeren in de ontwikkeling van hun kinderen (Roeters & Treas, 2010). Ouders worden hierdoor aangemoedigd om meer tijd te spenderen met hun kind, ten koste van hun individuele vrijetijdsbesteding.

Voor de deelname aan vrijetijdsbesteding wordt gekeken naar veranderingen in sportieve, sociale en culturele activiteiten tijdens het ouderschap. Zo wordt het ouderschap geassocieerd met een afname van sportieve activiteiten door herstructurering van het leven van ouders en daarmee de toenemende afhankelijkheid van hun kind (Lovett & Smith, 2024). Hierdoor hebben ouders de neiging om minder fysiek actief te zijn dan niet-ouders en in sommige gevallen helemaal inactief te zijn. Dit kan verklaart worden uit het feit dat ouders barrières ervaren zoals verantwoordelijkheid en veranderlijke prioriteiten die niet-ouders niet hebben (Ingram et al., 2021).

Het ouderschap leidt niet alleen tot verandering in sportieve activiteiten, ook sociale relaties en daarmee de sociale activiteiten van ouders veranderen (Saxbe et al., 2018). Ouders zijn namelijk minder in staat om deel te nemen aan sociale activiteiten (Wenger et al., 2007). Daarnaast hebben ouders minder frequent contact en afspraken met familieleden en vrienden dan niet-ouders, omdat zij te maken hebben met tijdrovende opvoedingsverplichtingen (Albertini & Mencarini, 2012). Deze opvoedingsverplichtingen zorgen ervoor dat ouders meer gericht zijn op activiteiten binnenshuis. Hierdoor nemen ouders minder deel aan sociale activiteiten dan niet-ouders.

De culturele activiteiten van ouders worden vaak ondernomen in gezinsverband, waarbij het belang van het kind voorop staat (Jones, 2011). Zo vormen familiebezoekers met kinderen een aanzienlijk deel van het totale museumpubliek (Wu, 2007). Ouders vinden de educatieve voordelen van een museum belangrijk voor hun kinderen en zien een museum bezoek als een cultureel aspect dat hun kinderen moeten meemaken (Adams, 2010). Echter nemen ouders, als individuele vrijetijdsbesteding, minder deel aan culturele activiteiten dan niet-ouders omdat dit meer ouderlijke inspanning, zoals het regelen van oppas, vereist (Jones, 2011). Culturele activiteiten van ouders, zoals het kijken van een film, vinden meer plaats binnenshuis en zijn verweven met het dagelijks leven. Er kan gesuggereerd worden dat ouders minder vaak deelnemen aan culturele activiteiten, als vrijetijdsbesteding, dan niet-ouders.

Echter blijkt uit verschillende onderzoeken dat geslacht een modererende rol kan spelen in de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en de deelname aan vrijetijdsbesteding. Zo vertonen mannen en vrouwen een ongelijke afname in vrijetijdsbesteding (Roeters et al., 2016). Vrouwen laten een sterkere afname zien van vrijetijdsbesteding tijdens het ouderschap dan mannen. Dit suggereert dat geslacht invloed heeft op de mate waarin het wel of niet hebben van kinderen samenhangt met vrijetijdsbesteding. Met name vrouwen lijken sterker beïnvloed te worden in hun deelname aan vrijetijdsbesteding door ouderschap dan mannen. Zo nemen mannen vaker deel aan sportieve en culturele activiteiten ten opzichte van vrouwen (Becker & Lois, 2012). Geslacht zal als moderator meegenomen worden, omdat er verwacht wordt dat geslacht de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding beïnvloedt.

Naast geslacht als modererende variabele wordt er in dit onderzoek een controle variabele meegenomen, namelijk het wel of niet hebben van betaald werk. In het onderzoek van Huls et al. (2021) blijkt dat betaald werk geassocieerd is met minder vrijetijdsbesteding dan onbetaald werk. Betaald werk zorgt namelijk voor een tijdsinvestering die niet geïnvesteerd kan worden

in vrijetijdsbesteding (Verbooy et al., 2018). Dit verband kan de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding verstoren, daarom wordt de variabele betaald werk meegenomen.

Doel en vraagstelling

In dit onderzoek ligt de focus op de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding. Eerder onderzoek laat zien dat vrijetijdsbesteding een belangrijke rol speelt bij de overgang naar beginnend ouderschap (Claxton en Perry-Jenkins, 2008; Bellows-Riecken & Rhodes, 2008; Roeters & Treas, 2010). De focus van deze onderzoeken ligt voornamelijk op het beginnend ouderschap en de overgang hiernaar, maar richt zich beperkt op de latere fases van het ouderschap. Hierdoor is er beperkt inzicht in de vrijetijdsbesteding van volwassenen van 50 jaar met en zonder kinderen. Het doel van dit onderzoek is meer inzicht te krijgen in de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding van volwassenen in een verdere levensfase. Er wordt specifiek gekeken naar het verschil in vrijetijdsbesteding van ouders en niet-ouders van 50 jaar. De focus wordt gelegd op deze leeftijdsfase omdat er vanuit de sociale klok theorie van Neugarten (1976) bekend is dat de vrijetijdsbesteding van een individu gedurende het hele leven veranderd. Vanuit de literatuur is er nog beperkt inzicht in de relatie tussen vrijetijdsbesteding en ouderschap gedurende deze leeftijdsfase. Het onderzoeken van deze relatie wordt uitgevoerd aan de hand van de onderzoeksvraag *‘In hoeverre verschilt de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding voor volwassenen van 50 jaar?’*. Er wordt verwacht dat volwassenen met kinderen minder deelnemen aan vrijetijdsbesteding dan volwassenen zonder kinderen gezien de verantwoordelijke rol en levensfase waarin ouders zich bevinden (Neugarten, 1976; Davy et al., 2002). Om het verschil in vrijetijdsbesteding tussen ouders en niet-ouders specifiek in kaart te brengen wordt er gekeken naar de rol van geslacht op deze relatie. De bijbehorende deelvraag is *‘In hoeverre verschilt de relatie tussen*

het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding voor volwassenen van 50 jaar, gemodereerd voor geslacht?'. Er wordt verwacht dat de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding wordt beïnvloed door geslacht, waarbij vrouwen de sterkste afname laten zien (Figuur 2).

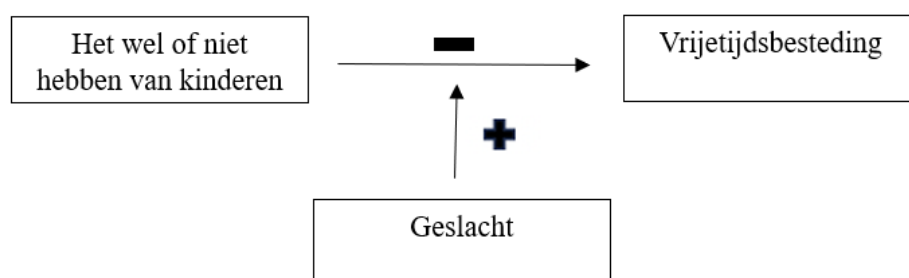
Figuur 1

Conceptueel model hoofdeffect

Figuur 2

Conceptueel model moderatie effect geslacht

Methode

Onderzoeksdesign

Om de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding voor volwassenen van 50 jaar in kaart te brengen, wordt er een cross-sectioneel kwantitatief onderzoek uitgevoerd. Er wordt data uit de National Child Development Study (NCDS) uit 1958 gebruikt (Power & Elliott, 2006). Hierin worden meer dan 17.000 kinderen uit Groot-Brittannië, geboren in dezelfde week in maart 1958, gevolgd voor een langere periode. Het doel van deze longitudinale studie is het meten van de ontwikkeling en levensloop van de participanten. Hierbij wordt er gekeken naar verschillende domeinen, zoals werk, relaties, welzijn, mentale gezondheid en waarden (Power & Elliott, 2006).

Onderzoeksprocedure

De data gebruikt in dit onderzoek, is afkomstig van een follow-up meetmoment dat plaatsvond tussen augustus 2008 en mei 2009, waarop de respondenten een leeftijd van 50-51 jaar hadden. In dit follow-up meetmoment is informatie geactualiseerd waarbij factoren worden onderzocht die centraal staan bij de vorming en het behoud van de volwassen identiteit. Dit meetmoment bestond uit een face-to-face interview van 55 minuten en een papieren zelfinvulvragenlijst (University of Londen et al., 2012). Voordat de data is verzameld, zijn de respondenten geïnformeerd middels een brief en een informatiefolder over het onderzoek. Respondenten konden vragen om meer informatie, zich afmelden voor de vragenlijst of verdere deelname weigeren. Verder is expliciet schriftelijk toestemming gevraagd aan de respondent voor een koppeling naar gezondheids- en economische gegevens van de respondent en eventuele medebewoners. Om de data te verzamelen is ethische goedkeuring ontvangen van het Research Ethics Committee (REC) van de National Health Service (NHS) in het Verenigd Koninkrijk (Centre for Longitudinal Studies et al., 2014). De data gebruikt in dit onderzoek is veelal afkomstig van de papieren zelfinvulvragenlijst waarbij gegevens zijn verzameld over onder andere vrijetijdsactiviteiten. Er is specifiek onderzocht hoe frequent de respondent deelneemt aan deze activiteiten. Hiervan zijn de gegevens getranscribeerd, geanonimiseerd en apart opgeslagen.

Participanten

De steekproef bestaat uit $N = 9790$ respondenten in de leeftijdscategorie 50-51 jaar. Hiervan zijn er 4820 mannen (49 %) en 4969 vrouwen (51%). Uit de gegevens blijkt dat de meerderheid (84%) kinderen heeft.

Meetinstrumenten

Voorspeller *wel of geen kinderen* is gemeten aan de hand van twee variabelen waarbij aan de respondenten werd gevraagd hoeveel biologische én hoeveel non-biologische kinderen

de respondenten hebben. Deze variabelen zijn samengevoegd tot één dummy-variabele waarbij 0 staat voor ‘geen kinderen’ en 1 voor ‘wel kinderen’.

Uitkomstmaat *vrijtijdsbesteding* bestaat uit sportieve, sociale en culturele activiteiten. Deze items zijn samengebracht in één samengestelde variabele, *vrijtijdsbesteding*. De frequentie van deelname aan *vrijtijdsbesteding* is gemeten middels een vijfpuntschaal, waarbij 1 staat voor ‘tenminste een keer per week’, 2 staat voor ‘tenminste een keer per maand’, 3 staat voor ‘een paar keer per jaar’, 4 staat voor ‘één keer per jaar’ en 5 staat voor ‘nooit’. Om dit construct te meten zijn er verschillende vragen aan de respondenten gesteld. *Sportieve activiteiten* zijn gemeten door te vragen aan respondenten hoe vaak zij een sport beoefenen, gaan wandelen of zwemmen. *Sociale activiteiten* zijn gemeten door te vragen aan respondenten hoe vaak zij eten of drinken in een restaurant, café of pub, meedoen aan groepsactiviteiten of vrienden bezoeken. *Culturele activiteiten* zijn gemeten door te vragen aan respondenten hoe vaak zij naar de bioscoop, concert, theater of een ander live optreden gaan. Om de betrouwbaarheid en interne consistentie van de samengestelde variabele te beoordelen, is de Cronbach’s alfa berekend. Dit geeft een waarde van .41, wat wijst op een matige tot lage interne consistentie en betrouwbaarheid. De drie onderdelen, sportieve, sociale en culturele activiteiten, hangen mogelijk niet sterk samen binnen deze dataset. Toch worden deze drie activiteiten als één variabele meegenomen omdat er vanuit het theoretische kader voldoende onderbouwing is dat zij samen het begrip *vrijtijdsbesteding* vormen (Roeters et al., 2016).

Controlevariabele *betaald werk* is gemeten aan de hand van de vraag wat de hoofdactiviteit van de respondent is. De oorspronkelijke categorieën variëren van voltijd betaalde werknemer tot werkloos. Deze variabele is gehercodeerd, waarbij 0 staat voor ‘geen betaald werk’ en 1 staat voor ‘betaald werk’. Betaald werk bestaat uit voltijd betaalde werknemer, deeltijd betaalde werknemer, voltijd zelfstandig ondernemer en deeltijd

zelfstandig ondernemer. Geen betaald werk bestaat uit de overige categorieën, zoals werkloos of arbeidsongeschikt.

Moderatie-effect *geslacht* is gemeten aan de hand van een dummy-variabele waarbij 0 staat voor ‘vrouw’ en 1 staat voor ‘man’.

Analyseplan

Dit kwantitatief onderzoek is uitgevoerd met behulp van versie 30 van SPSS (Statistical Program for Social Sciences). Allereerst zullen de assumpties van normaliteit, homoscedasticiteit en multicollineariteit getoetst worden. Vervolgens zal aan de hand van een beschrijvende analyse het wel of niet hebben van kinderen, deelname aan vrijetijdsbesteding, geslacht en betaald werk in kaart worden gebracht. Om de samenhang tussen deze variabelen te onderzoeken is er gebruik gemaakt van bivariate Pearson-correlatieanalyse.

Om te onderzoeken of het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding voor volwassenen van 50 jaar samenhangen, zal er een meervoudige regressieanalyse uitgevoerd worden in meerdere stappen. In het eerste model wordt het directe effect van het wel of niet hebben van kinderen op vrijetijdsbesteding getoetst. Hierbij zullen de drie aspecten van vrijetijdsbesteding, sportieve, culturele en sociale activiteiten, worden getoetst als één construct. In het tweede model wordt de controlevariabele betaald werk toegevoegd. Tot slot wordt in het derde model het modererende effect van geslacht onderzocht door de toevoeging van de interactieterm tussen het wel of niet hebben van kinderen en geslacht. Elk model zal worden beoordeeld op basis van verklaarde variantie en mate van significantie. Om de mate van significantie te beoordelen wordt een significantieniveau van 5% gebruikt.

Resultaten

Beschrijvende statistiek

De controle van de assumpties toont aan dat de residuen voldoende normaal verdeeld zijn en de assumptie van homoscedasticiteit wordt bevestigd. De VIF-waarden liggen rond de waarde van 1, hierdoor is er geen sprake van multicollineariteit (zie Bijlage). Tot slot is er

sprake van onafhankelijkheid van de waarnemingen, aangezien er gebruik is gemaakt van individuele respondenten. In Tabel 1 worden de beschrijvende statistieken van de onderzochte variabelen weergegeven. Uit deze gegevens blijkt dat 84% van de steekproef ($N = 9790$) kinderen heeft. Daarnaast blijkt dat de steekproef actief is in de deelname aan vrijetijdsbesteding. Van de respondenten bevindt 77% zich op een deelnamefrequentie tussen ‘meerdere keren per jaar’ en ‘een keer per maand’. Hieruit kan worden afgeleid dat de meerderheid van de steekproef redelijk veel tijd besteed aan vrijetijdsactiviteiten. Slechts een klein deel van de steekproef (1%) besteedt nooit tijd aan vrijetijdsbesteding. Daarnaast blijkt dat het merendeel van de steekproef betaald werk heeft (84%) en is de verdeling in geslacht vrijwel gelijk, ongeveer de helft bestaat uit vrouwen (51%).

Tabel 1

Beschrijving van de variabelen kinderen, vrijetijdsbesteding, betaald werk en geslacht

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>
Kinderen	9758				
Wel kinderen	8213 (84%)				
Geen kinderen	1545 (16%)				
Vrijetijdsbesteding	8756	3.31	0.74	1.00	5.00
Nooit	125 (1%)				
Een keer per jaar	1000 (10%)				
Meerdere keren per jaar	3770 (38%)				
Een keer per maand	3792 (39%)				
Een keer per week	69 (1%)				
Betaald werk	9630	0.86	0.35	0.00	1.00
Onbetaald werk	1374 (14%)				
Betaald werk	8256 (84%)				
Geslacht	9789				
Vrouw	4968 (51%)				
Man	4821 (49%)				

Correlatieanalyse

Om de onderlinge samenhang tussen de variabelen kinderen, vrijetijdsbesteding, betaald werk en geslacht te analyseren, is een bivariate Pearson-correlatieanalyse (Tabel 2) uitgevoerd. Uit de resultaten blijkt dat er een zwakke positieve correlatie bestaat tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding. Dit impliceert dat volwassenen met kinderen over het algemeen iets meer tijd besteden aan vrijetijdsbesteding dan volwassenen zonder kinderen. Deze correlatie is statistisch significant, wat betekent dat er een kleine kans is dat de gevonden resultaten op toeval berusten. Toch moet deze correlatie met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden door de zwakte van het verband. Verder blijkt dat de variabelen vrijetijdsbesteding en betaald werk positief met elkaar correleren. Dit suggereert dat volwassenen met een betaalde baan gemiddeld meer tijd besteden aan vrijetijdsbesteding dan volwassenen zonder betaalde baan. Ook blijkt dat de variabelen geslacht en het wel of niet hebben van kinderen een zwakke negatieve correlatie vertonen. Door de zwakte van de correlatie kunnen er geen duidelijke conclusies getrokken worden tussen het wel of niet hebben van kinderen en geslacht. Verder is er een positieve correlatie gevonden tussen het wel of niet hebben van kinderen en betaald werk. Deze correlatie impliceert dat in dit onderzoek volwassenen met betaald werk vaker kinderen hebben dan volwassenen zonder betaald werk. Tot slot is er een positieve correlatie tussen geslacht en betaald werk. Er kan gesuggereerd worden dat mannen vaker een betaalde baan hebben dan vrouwen.

Tabel 2

Pearson- correlatieanalyse

	1.	2.	3.	4.
1. Kinderen (wel kinderen = 1)	1			
2. Vrijetijdsbesteding	.04**	1		
3. Betaald werk (betaald werk = 1)	.02*	.15**	1	
4. Geslacht (man = 1)	-.03**	.00	.10**	1

Noot. * $p < .01$, tweezijdig. ** $p < .05$, tweezijdig.

Meervoudige lineaire regressieanalyse

De verwachting dat volwassenen met kinderen minder vaak deelnemen aan vrijetijdsbesteding, is getoetst aan de hand van een meervoudige regressieanalyse. Allereerst is het hoofdeffect getoetst tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding (Tabel 3, Model 1). Dit geeft een zwak positief effect van het wel of niet hebben van kinderen op vrijetijdsbesteding. Er kan geïmpliceerd worden dat volwassenen met kinderen iets meer deelnemen aan vrijetijdsbesteding dan volwassenen zonder kinderen. Het hoofdeffect is daarnaast ook significant. Dit betekent dat er een kleine kans is dat het gevonden effect op toeval berust. De verklaarde variantie van dit model is .002, op basis van deze data kan 0.2% van de variantie in de variabele vrijetijdsbesteding verklaard kan worden door het wel of niet hebben van kinderen. Deze verklaarde variantie is zeer klein wat aangeeft dat de modelfit laag is. Er zijn mogelijk andere factoren die een grotere rol spelen in de deelname aan vrijetijdsbesteding dan het wel of niet hebben van kinderen.

In het tweede model is de controle variabele ‘het hebben van betaald werk’ toegevoegd aan de meervoudige lineaire regressieanalyse (Tabel 3, Model 2). De toevoeging van de controlevariabele zorgt ervoor dat de invloed op de uitkomstmaat, vrijetijdsbesteding, gecontroleerd wordt. Het hoofdeffect, het wel of niet hebben van kinderen op vrijetijdsbesteding, blijft in dit model significant. Daarnaast heeft betaald werk op zichzelf een positief verband met vrijetijdsbesteding. Dit betekent dat mensen die betaald werk hebben, meer tijd besteden aan vrijetijdsbesteding dan mensen met onbetaald werk. De verklaarde variantie in Model 2 is .024. Dit houdt in dat op basis van deze data 2.4% van de variantie in vrijetijdsbesteding verklaard kan worden door het wel of niet hebben van kinderen en betaald werk. Net als in Model 1 is dit een lage modelfit, omdat de verklaarde variantie van vrijetijdsbesteding klein is.

Tot slot wordt er getoetst of het effect van het wel of niet hebben van kinderen op vrijetijdsbesteding verschillend is voor mannen en vrouwen (Tabel 3, Model 3), door geslacht toe te voegen aan de meervoudige lineaire regressieanalyse. Er wordt getoetst of het effect van het wel of niet hebben van kinderen op vrijetijdsbesteding verschillend is voor mannen en vrouwen. Het hoofdeffect van het wel of niet hebben van kinderen op vrijetijdsbesteding is, ten opzichte van de voorgaande modellen, niet veranderd en blijft significant. Verder blijkt uit de resultaten dat het de interactieterm, het wel of niet hebben van kinderen en geslacht, een zeer zwak en niet-significant negatief effect heeft op vrijetijdsbesteding. Dit betekent dat het effect van het wel of niet hebben van kinderen op vrijetijdsbesteding niet verschilt tussen mannen en vrouwen. De verklaarde variantie in Model 3 is .024 en daarmee gelijk aan de verklaarde variantie van Model 2. Het toevoegen van de interactieterm heeft de verklaarde variantie niet verhoogd en niet geleid tot een betere modelverklaring.

Tabel 3*Meervoudige Lineaire Regressie- analyse van Vrijtijdsbesteding*

Variabelen	Model 1				Model 2				Model 3			
	β	SE	95% BHI	p	β	SE	95% BHI	p	β	SE	95% BHI	p
Intercept	3,24	0,02	[3,19; 3,27]	<,001	2,97	,03	[2,91; 3,02]	<,001	2,96	,03	[2,91; 3,02]	<,001
Kinderen	,08	0,02	[,04; ,13]	<,001	,08	,02	[,04; ,13]	<,001	,08	,02	[,04; ,13]	<,001
Betaald werk					,32	,02	[,28 ; ,36]	<,001	,32	,02	[,28; ,37]	<,001
Kinderen x Geslacht									-,01	,02	[-,04; ,03]	,676
Adjusted R Square	,002				,024				,024			
p	<,001				<,001				<,001			

Noot. N = 9790. Tweezijdig getoetst.

Discussie

In dit onderzoek is de hoofdvraag *'In hoeverre verschilt de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding voor volwassenen van 50 jaar?'* onderzocht om meer inzicht te krijgen in de relatie tussen het al dan niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding bij volwassenen. Dit onderzoek biedt nieuwe inzichten op bestaande onderzoeken (Claxton en Perry-Jenkins, 2008; Bellows-Riecken & Rhodes, 2008; Roeters & Treas, 2010) waarbij de focus voornamelijk lag bij de impact van beginnend ouderschap op vrijetijdsbesteding, terwijl dit onderzoek inzicht biedt op de impact van het ouderschap op vrijetijdsbesteding in de levensfase van 50 jaar. De verwachting was dat volwassenen met kinderen minder deelnemen aan vrijetijdsbesteding dan volwassenen zonder kinderen. Echter is deze verwachting in dit onderzoek niet gevonden. Daarnaast is er gekeken of het geslacht een modererende rol speelde in de relatie tussen ouderschap en vrijetijdsbesteding. De verwachting hierbij was dat vrouwen minder deelnemen aan vrijetijdsbesteding tijdens het ouderschap dan mannen. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt er geen effect van geslacht op de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding waardoor de verwachting niet wordt ondersteund. Tot slot is betaald werk als controle variabele meegenomen.

De eerste verwachting was dat volwassenen met kinderen minder tijd zouden besteden aan vrijetijdsbesteding ten opzichte van volwassenen zonder kinderen. Echter tonen de resultaten uit de regressievergelijking van dit onderzoek een significant, positief effect aan van het wel of niet hebben van kinderen op vrijetijdsbesteding. Dit houdt in dat volwassenen met kinderen meer tijd besteden aan vrijetijdsbesteding dan volwassenen zonder kinderen. De verwachting wordt dan ook niet ondersteund binnen dit onderzoek. Ondanks de beperkte ruimte en tijd die volwassenen met kinderen ervaren door ouderlijke inspanningen, opvoedverplichtingen, toenemende afhankelijkheid en veranderlijke prioriteiten (Jones, 2011; Lovett & Smith, 2024; Ingram et al., 2021; Albertini & Mencarini, 2012; Davy et al., 2002),

leidt dit niet tot een afname in vrijetijdsbesteding ten opzichte van volwassenen zonder kinderen. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat vanuit de hedendaagse opvoedingsideologie volwassenen met kinderen meer tijd investeren in hun kind (Roeters & Treas, 2010) waardoor zij meer activiteiten ondernemen. Deze gezamenlijke activiteiten kunnen voor volwassenen ook worden ervaren als vrijetijdsbesteding, ondanks dat zij dit met hun kinderen uitvoeren. Uit de studie van Hodge et al. (2017) blijkt namelijk dat volwassenen met kinderen een hogere tevredenheid rapporteren als zij activiteiten met hun kinderen ondernemen. Hierdoor kan er gesuggereerd worden dat volwassenen met kinderen waarde hechten aan gezamenlijke vrijetijdsbesteding. Ouders vinden het namelijk belangrijk dat hun kinderen deelnemen aan activiteiten, zoals naar het museum gaan (Adams et al., 2010). De hogere deelname aan vrijetijdsbesteding door volwassenen met kinderen kan mogelijk verklaard worden door de waarde die zij hechten aan gezamenlijke activiteiten in het belang van hun kind. Tot slot kan de verklaring voor de niet-bevestigde verwachting te wijten zijn aan het verschil tussen jonge en oudere ouders. De verwachting is gebaseerd op literatuur waarbij de focus voornamelijk lag op het beginnend ouderschap. Ouders van 50 jaar hebben, in tegenstelling tot jonge ouders, mogelijk een minder intensieve en afhankelijke ouderrol, omdat hun kinderen vaak het ouderlijk huis al hebben verlaten. Hierdoor krijgen zij meer vrijheid om het leven in te delen dat past bij de eigen identiteit, met minder ouderlijke verwachtingen en minder blootstelling aan stressfactoren zoals tijdsdruk en dagelijkse eisen (Bouchard, 2013). Het is daarom aannemelijk dat ouders van 50 jarige leeftijd meer tijd en ruimte hebben om te investeren in vrijetijdsbesteding dan jonge ouders.

Ten tweede is onderzocht of de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en de deelname aan vrijetijdsbesteding verschillend is voor mannen en vrouwen. De resultaten tonen echter geen significant interactie-effect tussen geslacht en het wel of niet hebben van kinderen op vrijetijdsbesteding. Dit houdt in dat het effect van het wel of niet hebben van

kinderen op vrijetijdsbesteding niet verschilt tussen mannen en vrouwen in dit onderzoek. Op basis van eerdere literatuur werd er verwacht dat het wel of niet hebben van kinderen op vrijetijdsbesteding verschillend zou zijn voor mannen en vrouwen (Roeters et al., 2016). Zo nemen mannen vaker deel aan sportieve en culturele activiteiten dan vrouwen (Becker & Lois, 2012). Deze verwachting wordt dus niet ondersteund binnen dit onderzoek. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de traditionele genderrolattitudes binnen een familie zijn afgenomen. Hierdoor zijn mannen en vrouwen even verantwoordelijk voor gezinstaken, ongeacht of zij wel of geen kinderen hebben (Walter, 2018). Dit suggereert dat volwassenen hun beschikbare vrije tijd gelijk verdelen, waardoor vrouwen en mannen evenveel tijd hebben om te spenderen aan vrijetijdsbesteding.

Sterke punten, beperkingen en aanbevelingen

Dit onderzoek kan door de grootte van de steekproef ($N = 9790$) een representatief beeld vormen van de bredere populatie. De uitspraken en bevindingen die in dit onderzoek zijn gedaan, zouden kunnen toegeschreven worden aan de populatie waaruit de steekproef is genomen. Verder neemt dit onderzoek de brede definitie van vrijetijdsbesteding mee, namelijk de sportieve, sociale en culturele activiteiten (Roeters et al., 2016). Deze activiteiten zijn gezamenlijk gemeten als één variabele. Dankzij de breedte van deze variabele, wordt een compleet beeld van vrijetijdsbesteding van volwassenen in kaart gebracht. Tot slot is betaald werk als controlevariabele meegenomen in dit onderzoek. Betaald werk zorgt namelijk voor een tijdsinvestering die niet geïnvesteerd kan worden in vrijetijdsbesteding (Verbooy et al., 2018). Hierdoor wordt de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding gecontroleerd, waardoor er een duidelijker beeld ontstaat van het daadwerkelijke effect van kinderen op vrijetijdsbesteding. Uit de resultaten van de meervoudige lineaire regressieanalyse is gebleken dat er een sterker verband is tussen betaald werk en vrijetijdsbesteding dan tussen het wel of niet hebben van kinderen en

vrijtijdsbesteding, waardoor betaald werk een waardevolle controlevariabele is in dit onderzoek.

Naast de sterke punten kent dit onderzoek ook enkele beperkingen. De breedte van de samengestelde variabele vrijtijdsbesteding is niet alleen een sterk punt, maar ook een beperking aan dit onderzoek. Door de samenvoeging van sportieve, sociale en culturele activiteiten tot één variabele kunnen er geen inhoudelijke conclusies getrokken worden over het verschil in deelname aan verschillende soorten activiteiten. Eerder onderzoek toonde aan dat mannen vaker deelnemen aan sportieve en culturele activiteiten dan vrouwen (Becker & Lois, 2012). In dit onderzoek kunnen echter geen uitspraken gedaan worden over de verschillen in de soort vrijtijdsbesteding tussen volwassenen met en zonder kinderen door de samengestelde variabele. Daarnaast is de interne consistentie van de samengestelde variabele laag. De Cronbach's alfa rapporteert een waarde van .41, wat duidt op een lage betrouwbaarheid van de variabele vrijtijdsbesteding. Vervolgonderzoek zou vrijtijdsbesteding kunnen opsplitsen in drie afzonderlijke concepten. Door drie afzonderlijke concepten te gebruiken kunnen er ook inhoudelijke conclusies getrokken worden over het soort vrijtijdsbesteding bij volwassenen met en zonder kinderen en kan er mogelijk een hogere betrouwbaarheid gerealiseerd worden. Daarnaast hebben de modellen van de meervoudige lineaire regressieanalyse een lage modelfit. De lage modelfit is een beperking aan dit onderzoek omdat er een klein deel van de verklaarde variantie in vrijtijdsbesteding verklaard kan worden. Er zijn mogelijk andere relevante factoren die een grotere rol spelen in de deelname aan vrijtijdsbesteding dan de onderzochte variabelen in dit onderzoek. De resultaten moeten dan ook met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Verder is er gebruik gemaakt van een follow-up meetmoment van het NCDS (University of London, 2012). Hierdoor zijn de gegevens van respondenten op één moment in de tijd verzameld en kunnen er geen causale verbanden getrokken worden. Uit eerder onderzoek bleek dat deelname aan

vrijtijdsbesteding verandert gedurende het hele leven, voornamelijk tijdens overgangen naar nieuwe levensfasen en rollen (De Boer et al., 2018; Raymore et al., 2001). Om meer inzicht te verkrijgen over de vrijtijdsbesteding van volwassenen gedurende verschillende leeftijdsfasen zou vervolgonderzoek een longitudinaal onderzoek kunnen uitvoeren. Daarnaast wordt dit onderzoek, ondanks de grote steekproef, beperkt in de verdeling van de steekproef. De geruime meerderheid van de respondenten, namelijk 84%, heeft kinderen. Hierdoor is er een ongelijke verdeling tussen volwassenen met en zonder kinderen waardoor de resultaten kunnen vertekenen. Volwassenen met kinderen worden oververtegenwoordigd in deze steekproef ten opzichte van volwassenen zonder kinderen. In dit onderzoek kan het gevonden resultaat, volwassenen met kinderen spenderen meer tijd aan vrijtijdsbesteding dan volwassenen zonder kinderen, beïnvloedt zijn doordat er van volwassenen met kinderen meer beschikbare data is. Vervolgonderzoek zou kunnen zorgen voor een meer gelijke verdeling tussen volwassenen met en zonder kinderen om een representatieve steekproef te realiseren. Tot slot is dit onderzoek beperkt tot het wel of niet hebben van betaald werk, waarbij er geen diepere betekenis gegeven kan worden aan de hoeveelheid betaald werk en het daarbij behorende inkomen. Het aantal gewerkte uren kan invloed hebben op de beschikbare tijd voor vrijtijdsbesteding, waarbij een hoger gewerkt aantal uren kan leiden tot minder beschikbare tijd. Ook het inkomen kan invloed hebben op de mogelijkheden om deel te nemen aan vrijtijdsbesteding. Zo blijkt dat in gemeenschappen waar een lager inkomen heerst, het aanbod van vrijtijdsbesteding beperkt is (Simonsen et al., 2024). Hierdoor zouden volwassenen beperkt kunnen worden in hun mogelijkheden om deel te nemen aan vrijtijdsbesteding, ondanks dat zij wel een betaalde baan hebben. Vervolgonderzoek zou breder inzicht kunnen bieden in het aantal gewerkte uren en het inkomen van een volwassene, zodat er meer inzicht ontstaat in de mogelijkheden tot vrijtijdsbesteding.

Conclusie

Ondanks de beperkingen heeft dit onderzoek inzicht gegeven in de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding van volwassenen van 50 jaar. Gezien de focus van eerder onderzoek op het beginnend ouderschap en de overgang naar ouderschap, is dit onderzoek een aanvulling op de kennis over vrijetijdsbesteding onder volwassenen van 50 jaar. Daarnaast kan dit onderzoek een meerwaarde bieden voor de maatschappij door het belang van vrijetijdsbesteding voor het subjectief welzijn. Uit de resultaten is gebleken dat volwassenen met kinderen iets meer tijd besteden aan vrijetijdsbesteding ten opzichte van volwassenen zonder kinderen. De gevonden resultaten liggen niet in lijn met de verwachting, er werd verwacht dat volwassenen met kinderen minder tijd zouden besteden aan vrijetijdsbesteding. Deze bevinding kan mogelijk verklaard worden door de tijdsinvestering in gezamenlijk activiteiten met kinderen als vrijetijdsbesteding, een minder intensieve en afhankelijke ouderrol en de hedendaagse opvoedingsideologie. Verder laten de resultaten zien dat, op basis van deze data, de relatie tussen het wel of niet hebben van kinderen en vrijetijdsbesteding niet verschillend is voor mannen en vrouwen.

Om de relatie tussen ouderschap en vrijetijdsbesteding vollediger in kaart te brengen, kan vervolgonderzoek gebruikmaken van afzonderlijke concepten van vrijetijdsbesteding en een longitudinaal onderzoeksdesign.

Literatuurlijst

- Adams, M., Luke, J., & Ancelet, J. (2010). Family learning in art museum interactive spaces: a literature review. *Engage: The International Journal of Visual Art and Gallery Education*, 25, 19-30.
- Albertini, M., & Mencarini, L. (2012). Childlessness and Support Networks in Later Life. *Journal Of Family Issues*, 35(3), 331–357. <https://doi.org/10.1177/0192513x12462537>
- Becker, O. A., & Lois, D. (2012). Competing Pleasures? The Impact of Leisure Time Use on the Transition to Parenthood. *Journal Of Family Issues*, 34(5), 661–688. <https://doi.org/10.1177/0192513x12437694>
- Bouchard, G. (2013). How do parents react when their children leave home? An integrative review. *Journal Of Adult Development*, 21(2), 69–79. <https://doi.org/10.1007/s10804-013-9180-8>
- Brajša-Žganec, A., Merkaš, M., & Šverko, I. (2010). Quality of Life and Leisure Activities: How do Leisure Activities Contribute to Subjective Well-Being? *Social Indicators Research*, 102(1), 81–91. <https://doi.org/10.1007/s11205-010-9724-2>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). *Subjectief welzijn*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/monitor-brede-welvaart-en-de-sustainable-development-goals/hier-en-nu/subjectief-welzijn>
- Centre for Longitudinal Studies, Institute of Education, & University of London. (2014). *National Child Development Study – Ethical review and Consent*.
- Claxton, A., & Perry-Jenkins, M. (2008). No Fun Anymore: Leisure and Marital Quality Across the Transition to Parenthood. *Journal Of Marriage And Family*, 70(1), 28–43. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2007.00459.x>
- Davy, G., Unwin, K. L., Barbaro, J., & Dissanayake, C. (2022). Leisure, employment, community participation and quality of life in caregivers of autistic children: A scoping review. *Autism*, 26(8), 1916–1930. <https://doi.org/10.1177/13623613221105836>
- Hodge, C. J., Duerden, M. D., Layland, E. K., Lacanienta, A., Goates, M. C., & Niu, X. M. (2017). The Association Between Family Leisure and Family Quality of Life: A Meta-

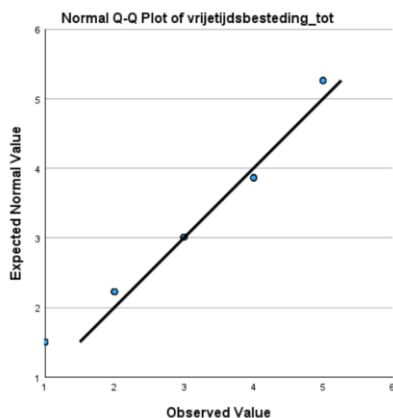
- Analysis of Data from Parents and Adolescents. *Journal Of Family Theory & Review*, 9(3), 328–346. <https://doi.org/10.1111/jftr.12202>
- Huls, S. P. I., Sajjad, A., Kanters, T. A., Roijen, L. H., Brouwer, W. B. F., & Van Exel, J. (2021). Productivity of Working at Home and Time Allocation Between Paid Work, Unpaid Work and Leisure Activities During a Pandemic. *PharmacoEconomics*, 40(1), 77–90. <https://doi.org/10.1007/s40273-021-01078-7>
- Ingram, G., McCormick, A., & Gibson, K. (2021). Parents' experiences of starting and maintaining exercise: A qualitative systematic review. *Psychology Of Sport And Exercise*, 57, 102058. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2021.102058>
- Jones, J. (2011). 'When the movie stArted, We All got Along': generAtion Y remembers movie night. *Media International Australia*, 139(1), 96-102.
- Lovett, E., & Smith, A. (2024). Leisure-time physical activity and transitions into and through parenthood. *Leisure Studies*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/02614367.2024.2358971>
- Neugarten, B. L. (1976). Adaptation and the Life Cycle. *The Counseling Psychologist*, 6(1), 16–20. <https://doi.org/10.1177/001100007600600104>
- Power, C., & Elliott, J. (2006). Cohort profile: 1958 British birth cohort (National Child Development Study). *International Journal Of Epidemiology*, 35(1), 34–41. <https://doi.org/10.1093/ije/dyi183>
- Raymore, L. A., Barber, B. L., & Eccles, J. S. (2001). Leaving Home, Attending College, Partnership and Parenthood: The Role of Life Transition Events in Leisure Pattern Stability From Adolescence to Young Adulthood. *Journal Of Youth And Adolescence*, 30(2), 197–223. <https://doi.org/10.1023/a:1010345825065>
- Roeters, A., Mandemakers, J. J., & Voorpostel, M. (2016). Parenthood and Well-Being: The Moderating Role of Leisure and Paid Work. *European Journal Of Population / Revue Européenne de Démographie*, 32(3), 381–401. <https://doi.org/10.1007/s10680-016-9391-3>
- Roeters, A., & Treas, J. K. (2010). Parental Work Demands and Parent-Child, Family, and Couple Leisure in Dutch Families: What Gives? *Journal Of Family Issues*, 32(3), 269–291. <https://doi.org/10.1177/0192513x10379204>

- Saxbe, D., Rossin-Slater, M., & Goldenberg, D. (2018). The transition to parenthood as a critical window for adult health. *American Psychologist*, 73(9), 1190–1200.
<https://doi.org/10.1037/amp0000376>
- Schoemaker, J. (2023). A Review of Well-Being Valuation for Sports, Culture and Leisure Activities. *Sustainability*, 15(4997), 4997. <https://doi.org/10.3390/su15064997>
- Simonsen, C. B., Egilstrød, B., Overgaard, C., & Agergaard, S. (2024). Supporting adolescents' leisure time physical activity in low-income areas: A qualitative systematic review of participant, parent and stakeholder perspectives on family and community interventions. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 34(2).
<https://doi.org/10.1002/casp.2771>
- Sirgy, M. J., Uysal, M., & Kruger, S. (2016b). Towards a Benefits Theory of Leisure Well-Being. *Applied Research in Quality Of Life*, 12(1), 205–228.
<https://doi.org/10.1007/s11482-016-9482-7>
- University of London. Institute of Education. Centre for Longitudinal Studies. (2012)
National Child Development Study: Sweep 8, 2008-2009. [data collection]. 3rd Release. UK Data Service. SN: 6137, DOI: <http://doi.org/10.5255/UKDA-SN-6137-2>
- Verbooy, K., Hoefman, R., Van Exel, J., & Brouwer, W. (2018). Time Is Money: Investigating the Value of Leisure Time and Unpaid Work. *Value in Health*, 21(12), 1428–1436.
<https://doi.org/10.1016/j.jval.2018.04.1828>
- Walter, J.G. The adequacy of measures of gender roles attitudes: a review of current measures in omnibus surveys. *Qual Quant* 52, 829–848 (2018). <https://doi.org/10.1007/s11135-017-0491-x>
- Wenger, G. C., Dykstra, P. A., Melkas, T., & Knipscheer, K. C. P. M. (2007). Social Embeddedness and Late-Life Parenthood. *Journal Of Family Issues*, 28(11), 1419–1456. <https://doi.org/10.1177/0192513x07303895>
- Wu, K. (2007). What do families with children need from a museum?. *Cultural Policy, Criticism and Management Research*, 2, 1-17.

Bijlage

Figuur 1

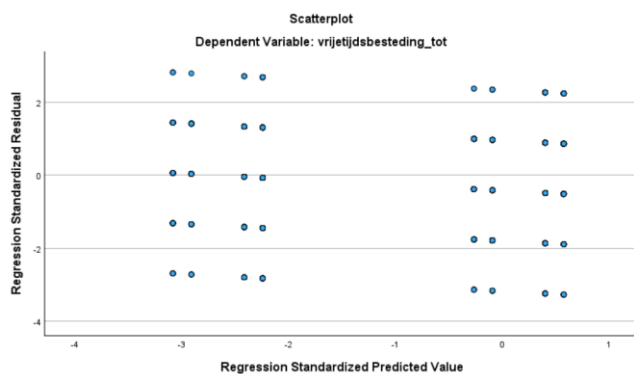
Normale verdeling van de uitkomstmaat vrijetijdsbesteding

Het Q-Q Plot laat de normale verdeling van de uitkomstmaat vrijetijdsbesteding zien. De gevonden punten liggen dicht bij de diagonale lijn en er lijken geen grote afwijkingen te zijn. Er lijkt een voldoende normale verdeling te zijn waardoor er aangenomen kan worden dat er aan de assumptie is voldaan.

Figuur 2

Homoscedasticiteit

Het scatterplot laat geen duidelijk patroon zien aangezien de residuen ongeveer gelijk verdeeld zijn over de voorspelde waarden. Hierdoor kan er geconcludeerd worden dat er geen schending van homoscedasticiteit is. Deze interpretatie van de assumptie moet echt met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden omdat de uitkomstmaat, vrijetijdsbesteding, ordinaal is.

Tabel 1*Multicollineariteit*

	Tolerance	VIF
Kinderen	,999	1,001
Geslacht	,987	1,013
Betaald werk	,988	1,013

Noot. Afhankelijke variabele vrijetijdsbesteding

De VIF waarden van alle variabelen liggen rond de waarde 1. Dit houdt in dat de nauwelijks overlap is tussen de voorspellers, waardoor zij elkaar niet beïnvloeden. Er is geen sprake van multicollineariteit.